

Lolland Rundt

3 skønne dage på Lolland

Fra fredag den 26. juli til søndag den 28. juli 2019

**Rute
beskrivelse**

37 år
2019

Velkommen til Lolland Rundt 2019

Folkecykelløbet Lolland Rundt byder dig velkommen til Lolland og til en af sommerens allerbedste cykeloplevelser.

Der er korte og lange ruter, som mødes flere gange dagligt. Hver gang ruterne mødes, kan du vælge, hvilken rute du har lyst til at køre, indtil ruterne mødes næste gang.

Og så er der Eventyrruten for familier med børn. På ruten er der konkurrencer, leg, spændende viden og oplevelser for børn med forældre/bedsteforældre.

Den grønne rute er på 160 km. over 3 dage, den røde rute er på 300 km, den blå rute er på 360 km, og Eventyrruten er på ca. 80 km.

I år er der desuden en guidet cykeltur på Vestlolland om lørdagen.

Turen startes hver dag fra Sakskøbing, hvor der er gode overnatningsmuligheder i Sakskøbing Sportscenter, på Ellekildeskolen, eller på campingpladser og vandrerhjem i nærheden.

Lolland Rundts hovedsponsor er Dagli' Brugsen. Det har bl.a. den betydning, at ruterne føres forbi 6 Dagli' Brugser på Lolland, og at der ved hver af forretningerne serveres en forfriskning for Lolland Rundts deltagere.

Lolland har mange spændende steder. I dette hæfte finder du en beskrivelse af nogle af de steder, der passerer.

Torsdag

Der er ikke planlagt nogen cykeltur torsdag, hvor sekretariatet åbner kl. 1700, og hvor deltagere kan indskrive sig.

Torsdag aften er den traditionelle ramme om et hyggeligt samvær som optakt til årets cykelbegivenhed på Lolland.

Mange overnatter i hal B eller på Ellekildeskolen, der ligesom sportscentret, vandrerhjem og campingplads ligger i

området "Saxemarken". Omgivelserne er idylliske og frister i usædvanlig grad til at spadserere en tur inden sengetid.

Sakskøbings historie går tilbage til begyndelsen af 1200-tallet, og var oprindeligt en landsby ved navn Saxthorp.

Byen fik købstadsprivilegier i 1306, og kendes i dag af de fleste på sit vartegn: "Det smilende vandtårn".

Fredag

Turen fredag starter kl. 0900 fra P-pladsen ved Sakskøbing Sportscenter. Der er mulighed for at vælge mellem 4 forskellige ruter.

Sakskøbing Tambourkorps spiller inden start, og følger os et stykke på vejen gennem Sakskøbing by. Derefter køres ud på ruterne.

Rød og grøn rute kører over Nielstrup og Hunseby, mens blå rute kører over Våbensted og Refshale. Alle ruter mødes i Hunseby og fortsætter til Bandholm.

■ **Nielstrup** er en af Danmarks ældste herregårde, nævnt omkring 1295. Den var førhen en stærkt befæstet borg med et kraftigt tårn, hvorfra kanonmunderinger pegede ud mod de besøgende. Den nuværende hovedbygning er fra 1859, og var indtil 2015 et socialpædagogisk opholdssted for børn.

■ **Våbensted kirke** er en af Lollands lyserøde kirker. Våbensteds kirke blev kalket lyserød i 1853. Kirken er formentlig fra midt i 1200 tallet, og er bygget på en højning ved gadekæret i en by, der må antages at have været meget lille. Sagnet fortæller, at Kirken egentlig skulle have været bygget på den nærliggende Borup mark, men at det, som var bygget om dagen, blev ødelagt om natten, så man valgte en ny placering.

Via Hunseby (se søndagsruten) køres ad Skibevejen, der løber langs med en kampestensmur, der er 7,2 km. lang og den længste af sin art i Europa. Muren ■ omkranser **Knuthenborg Park**, som er ■ en dyre- og naturpark.

Parken i Knuthenborg er anlagt i 1860'erne af den engelske landskabsarkitekt Edward Milner. Godsets hovedbygning blev opført 1866 i engelsk stil.

Bandholm - Se søndagsruten.

■ **Stokkemarke**, hvor der holdes rast ved ■ Dagli'Brugsen, nævnes første gang i 1231, og er en af de typiske landsbyer med befolkningsflugt og vigende forretningsliv.

■ **Søllestedgård** lidt nord for Søllested er kendt siden 15. århundrede. Hovedbygningen er blevet ombygget adskillige gange, således i 1760, hvor lindealleen blev plantet, og i 1859, hvor tårnet blev opført.

■ **Gurreby kirke** lidt vest for Søllested, hører til de ældste kirker på Lolland. Den består af et senromansk (ca. 1200-1275) kor og skib samt gotisk våbenhus i syd, opført i hvidkalkede munkesten. Over alteret hænger et trækrucifiks – antagelig fra det 14. århundrede. Prædikestolen er fra ca. 1605. Stoleværket er delvis fra 1500.

- **Øllingesøgård** er et af Lollands ældste gods, og har eksisteret siden middelalderen. Bygningsåret er ukendt. I starten af 1800-tallet var Øllingesøgård omgivet af vandfyldte grave med adgang via en bro over voldgraven. Til Øllingesøgård hører en have på ca. femten tdr. land med rester af gravene og kanaler.

- **Tillitze** vest for Dannemare har et navn, der tyder på, at byen er grundlagt af sørøvere fra Rügen. Ved Tillitze kirke står en af Danmarks mest specielle runesten.

- I **Dannemare** besøges endnu en Daglig'Brugs

- **Kaj Munks Barndomshjem** lå på Kaj Munks vej i Opager, men brændte i 2002. Mindestenen står stadig på stedet.

- **Hummingen**, som er et af Lollands sommerhusområder, passeres af blå rute.

- **Mindestenen** med tilhørende anlæg blev rejst i 1930 til minde om stormfloden og landvindingen. På stenen er markeret, hvor højt vandet stod i 1872.

- Der er middagsrast ved **V. Skørringe kirke**, som er en ganske lille kirke, delvis opført i bindingsværk. Her mødes rød, grøn og blå rute til frokost

- Efter rastet i Vester Skørringe køres forbi **Christianssæde Slot**, som har historie tilbage til 1300 tallet. Det nuværende slot er bygget i 1690. Navnet stammer fra 1729, da greve C. D. Reventlow fik sine besiddelser ophævet til grevskab. Det var den Reventlow, der stod i spidsen for den danske hær, som i 1710 forsøgte at tilbageerobre Skåne. Christianssæde blev ombygget 1740.

- **Rødby Fjord** er et lavt beliggende område, der tidligere var dækket af vand, men blev inddæmmet. En voldsom storm ramte den 13. november 1872 Lolland Falster. Havet brød gennem de svage diger. Vandet stod 3,5 m over daglig vande, og Sydjylland blev en lille ø. 82 mennesker druknede på Lolland Falster. Efter stormfloden blev der bygget et nyt dige, næsten 4 m højt og 63 km langt.

- Rød rute sætter så kursen mod **Rødbyhavn**, som opstod i forbindelse med bygningen af Fugleflugtslinien i 1963. I Rødbyhavn arbejdes der stærkt på den nye faste forbindelse til Tyskland. I Rødbyhavn besøger vi endnu en Daglig'Brugs.

- **Lalandia** er Lollands største feriecenter, åbnet i 1988. Det har badeland, lege-land, skøjtehal, bowlingbaner m.m.m. Feriehusene er privatejede, men udlejes gennem Lalandia.

- **Eriksvolde** i nærheden af Erikstrup er en af Danmarks største middelalderborge,

bygget 1342-44, og nu ikke til at se spor efter. Borganlægget er fra Valdemar Atterdags tid, resterne fra udgravningen kan ses på Lolland-Falsters Stiftsmuseum i Maribo.

- I **Grimstrup** ligger et tilsvarende borganlæg, dateret til 1067, hvor senere Grim-

Starten går lørdag kl. 0830. Ruterne er lagt på Øst- og Sydjylland.

Eventyrruten cykler sin egen rute, men mødes med voksenruterne i Døllefjelde.

Lørdag køres også en guidet rute med start fra Nakskov. Mere om den senere.

Alle ruter kører fra Sakskøbing mod syd.

- Blå rute kommer tæt på **Engestofte** gods og kirke. Gårdens gule hovedbygning blev rejst mellem 1805 og 1807 på afstand af avlsgården og den daglige drift. I de senere år er der holdt et stort julemarked i avlsbygningerne.

Kirken er bl.a. kendt for mindepladen over Monica Wichfeld, der deltog i modstandsarbejdet under 2. verdenskrig, og døde i tysk fangenskab.

- **Hejrede Vold** er fra jernalderen, formodentlig fra omkring år 550. Den ligger mellem søerne ved Maribo. Den var 1,3 kilometer lang og strakte sig fra Hejrede

strup Slot blev bygget. Borg og slot er forlængst fjernet, så kun borgbankerne er tilbage i Lysemose Skov.

Via Hunseby og Våbensted (se søndagsruten) går turen nu tilbage til Sakskøbing, hvor der er generalforsamling i foreningen Folkecykelløbet Lolland Rundt kl. 2000. Alle har adgang.

Lørdag

Sø i nord til Røgbølle Sø i syd. I dag kan man kun se de nordligste 300 meter af volden i terrænet. Volden har været mellem 1,5 og 3,5 meter høj. Der har også været en cirka 1,75 meter dyb, fladbundet voldgrav langs østsiden af volden. I området Kårup Vænger ligger forsvarsanlægget relativt højt. Her er der på vestsiden af volden en rund udvidelse. Det har muligvis været fundament for et tårn.

Der var en tilsvarende vold 3,5 km. mod vest, så jernalderfolket havde et sikkert sted der, omgivet af søer og volde.

- **Godsted kirke** er en af Lollands rødkalkede kirker, hvor der holdes rast.

- I **Holeby** holdes rast ved endnu en Daglig'Brugs. Nær ved Brugsen ligger en åben plads, her er rejst en indtagende vandkunst, hvor en hvid pelikan hviler på en sort-grøn granitstøtte. I holeby.

- **Lungholm gods** ligger ved Tågerup. Godset har historie tilbage til 1639, og 5

har i en periode været en del af Christianssæde grevskab, mens Greve C. D. Reventlow var ejer. I 1784 overgik godset til slægten Bertouch-Lehns eje, og det er stadig denne slægt, der ejer Lungholm.

- **Vester Ulslev.** Navnet Ulslev kommer af mandnavnet ULF og "Lev", som betyder len eller arvegods. Byer med endelsen "Lev" er normalt opstået før år 800 og er som regel betydelige.

Tæt ved kirken er opsat en mindesten for Ditlev Gothard Monrad, som var en af grundlovens forfattere.

- **Stubberup** er en ganske lille landsby med en idyllisk lille havn, der anvendes af fritidssejlere.

- I **Nysted** er der frokostrast. Nysted er en tidligere købstad (landets sydligste) med en masse hyggelige små stræder og velbevarede bindingsværkshuse, samt havn.

Nysteds alder er ukendt, men byen er formentlig opstået samtidig med Ålholm i 1300 tallets begyndelse, og havnen havde national betydning gennem handel med Lübeck og Rostock. Det siges, at over 100 huse brændte i 1455.

Et par kilometer øst for Frejlev ligger

- **Frejlev Oltidsskov** langs Guldborgsunds bredning. Skoven er usædvanlig rig på oltidsminder, bl.a. 5 jættestuer, 4 rund-

dysser, 9 langdysser og mere end 100 bronzealderhøje. Af de mere specielle fund i skoven bør nævnes en sten med skålgrupper og indhuggede fodaftryk.

- **Kettinge.** Der holdes rast ved Brugsen.
  - Kettinge kirke er en smuk middelalderlig kirke med kalkmalerier malet af Elmelundemesteren ca. år 1500 eller en af hans lærlinge. Den nuværende Kettinge Mølle er fra 1891, bygget af møller Chr. Erik Hansen som en helt moderne "holandsk vindmølle" med "gjennemkørsel og automatisk hejseværk".

- **Døllefjelde** er en lille landsby, der mest er kendt for sit årlige kræmmermarked, "Døllefjelde Musse Heste- og Krammarked"

- **Krenkerup** er det danske gods, der i det længste tidsrum ikke har været i almindelig handel (siden 1430), idet ejerskifter udelukkende er sket i arvefølge. Gårdens historie kendes fra 1381. Krenkerup og dens ejere har igennem tiden haft stor indflydelse og store besiddelser på Lolland.

Også her har grev C. D. Reventlow været ejer, dog kun fordi han giftede sig med enken efter en tidligere ejer. Det tre-fløjede slot er sidst restaureret i 1938, og fremtræder herefter smukt og stilrent. Til Krenkerup Slot hører en ca. 20 ha. stor park med mange sjældne træer.

I de senere år er Krenkerup blevet kendt for sit bryggeri og mange specialøl.

- **Radsted** er en landsby nær Saksøbing, og har i de senere år, som en af de få på Lolland, haft et stigende indbyggertal. Radsted Kirke kendes på det høje kobberbeklædte spir, 56,5 m højt.

- I **Majbølle** kan ses **Møllen**, som er opført 1896, var i brug indtil 1942, og blev renoveret i årene 1984-88. Majbølle Møllelaug, der blev stiftet 1982, overtog møllen i 1984.

- **Guldborg** med vores næste Dagli'Brugs er en lille havneby placeret på både Lolland og Falster. Samlet har byen

- 555 indbyggere (2017). Det særlige ved byen er, at den er beliggende på det smalleste sted mellem Lolland og Falster, hvilket har navngivet farvandet "Guldborgsund". De to bydele forbindes af Guldborgbroen, indviet i 1934 som en del af Fugleflugtslinjen.

Efter et besøg i Vignæs, køres mod Saksøbing. På vejen kommer man tæt forbi **Berritsgård**, som er opført i 1586 i nederlandsk renæssance. Gården var en overgang under besættelsen 1940-45 flygtningelejr.

Efter dagens tur er der festaften i Saksøbing Sportscenter med musik og dans, jubilæumsgaver og lotteri.

Søndag

Eventyrruten kører søndag helt sin egen rute over Ud Stolpe, Godsted og Døllefjelde. Som sædvanlig med mange eventyrlige opgaver undervejs.

Efter start kl. 0800 kører de andre ruter over Nielstrup (se fredagsruten) og Våbensted (se fredagsruten)

- **Hunseby** med rast ved stadion. Hunseby Kirke ligger ud til ruten, og er fra middelalderen, og har som alle gamle kirker sin egen historie og sine egne mysterier. Omkring vestdøren er f.eks. en granitindramning med en gådefuld latinsk indskrift.

I skibets sydmur er indsat to granitkvadre, den ene med et mandshoved, den anden med koncentriske cirkler i relief og to arme med hænder, der synes at række mod cirklen, stenen er formodentlig en helleristningssten, som på et tidspunkt er blevet indsat i murværket, stenen kaldes Kong Hunses navle, reliefkvadren med hovedet kaldes Kong Hunses hoved.

På vej mod Bandholm krydses to gange sporene fra **Maribo-Bandholm banen**. Jernbane er fra 1869, og er Danmarks første private jernbane. Den skulle forbinde Maribo, som var centrum for en

omfattende landbrugshandel, med en by med havn.

Banen blev gradvis nedlagt i 50'erne og blev til Museumsbane i 1962. Men efter behov køres stadig gods med Jernbanen til Bandholm.

På ved til Bandholm fører ruterne uden om **Knuthenborg Dyrepark** og ad Skibevejen, som løber langs med en kampestensmur, der er 7,2 km. lang og den længste af sin art i Europa

Muren omkranser Knuthenborg Park, som er en dyre- og naturpark med eksotiske dyr, der går frit i parken, så man i bil kan køre rundt mellem dem.

I **Bandholm** kan man ikke undgå at lægge mærke til de mange gamle huse, specielt de gule bindingsværkshuse. Flere af dem har været kornmagasiner, som blev anvendt i forbindelse med udskibning fra Bandholm Havn, især af Knuthenborg gods, som også ejer havnen.

I **Hvedemagasinet**, hvor der holdes rast, er netop indrettet i sådant et gammelt pakhus. Lokale kunstnere har gjort et stort arbejde for at få lavet nogle dejlige lokaler, som de bruger til udstilling.

I Det gule Pakhus sælges kaffe og kage. **Det er billigt, men HUSK at tage lidt penge med.**

Derfra køres til Nørreballe og Østofte. Nørreballe og Østofte er oprindeligt 2 landsbyer med kirken beliggende mellem byerne, men de er nu smeltet sammen til een by.

Østofte Kirke er en stor kirke med plads til 280 gæster. Den er opført i røde munkesten. Første del af kirken er formentlig bygget i 1200 tallet. Den har velbevarede kalkmalerier fra slutningen af 1300 tallet.

Østofte Mølle er en stubmølle, opført i 1641. Den var i brug indtil 1943. Den blev fredet 1964, og er siden 2003 ejet af Østofte Stubmølles Møllelaug.

Den blev sidst renoveret i 1990'erne, og fremstår i dag færdigrestaureret og fuldt funktionsdygtig.

Vi passerer ligesom i fredags Eriksvolde og Grimstrup med deres vold- og borganlæg fra middelalderen. Se beskrivelsen på fredagsruten.

Der køres nu over små veje gennem landsbyerne maglemer og skelstrup til udkanten af Maribo

Rød rute kører ad Engestoftevej forbi **Anderstrup**, hvor Anderstrup Møbelfabrik en gang lå. navnet er stadig kendt for fabrikkens uforgængelige stole.

Derefter sluttes årets Lolland Rundt med et stort frokostbord i Sakskebøbing Sportscenter.

■ Eventyrrute for børn med voksne

Om Eventyrruten

Eventyrruten er cykling, kombineret med leg, konkurrence, fælles aktiviteter, eventyr og historie.

Alle deltagere i Eventyrruten kører i én samlet gruppe, ledet af Lolland Rundts koordinator, som cykler med på ruten, fortæller, leger og spiller med deltagerne på rasteplasserne.

På rasteplasserne og på relevante steder på ruten, bliver der fortalt eventyr, historier om steder og begivenheder på Lolland, og andre spændende historier.

De unge deltagere bliver involveret, og Lolland Rundts koordinator sørger for, at det sker.

Lege og konkurrencer bygger på noget, som ikke kræver smartphone eller strøm, noget der ikke kræver stilhed, men tvært imod tillader fri udfoldelse, godt humør, snak, latter og fysisk aktivitet.

Ruten vil ikke være afmærket med skilte, men alle deltagere får et rutekort, og når løbet køres, kan ruten findes på appen Naturlandet Lolland-Falster.

Leg under Lolland Rundt

På rasteplasserne og andre steder er der opgaver med forskellige lege, som

Ægge- og agurkeløb, skydning med armbrøst (der skydes plastpile med sugekopper, så de er ikke farlige), risposekast, Yatzi og Mikado i stor størrelse, så der kan spilles på jorden, stylter, sjipling, hula hop ringe og hoppe i elastik.

Konkurrencer under Lolland Rundt

Mange af legene indeholder et konkurrenceelement, og så er der naturligvis også en gevinst. Men det er altid det at gøre det sammen som gode venner, der er i højsædet. Konkurrenceelementet er ikke et bærende element.

Historier under Lolland Rundt

Ud over de rasteplasser, der er nævnt på rutekortet, stopper vi forskellige steder undervejs, hvor der er noget at se på eller fortælle om.

Hør for eksempel om Lollands største marked, "Døllefjelde Musse Heste- og krammarked", om gamle borge og Maribo Søernes fiskeørne.

Guidet tur på Nordlolland lørdag

Lørdag arrangeres en guidet tur på Vestlolland. Der køres i en samlet gruppe. Medlem af bestyrelsen, Flemming Wrist-Knudsen cykler med på ruten, og fortæller undervejs om de seværdigheder, der gøres holdt ved.

Tilmelding. Højest 25 personer kan deltage. Der opsættes tilmeldingsliste i Saksøbing Sportscenter, og de første 25, der tilmelder sig, kommer med.

Turen starter ved banegården i Nakskov. Hver enkelt deltager skal transportere sig selv dertil, og hjem igen om eftermiddagen. Toget kan efter behov anvendes.

I Nakskov køres gennem byen, og der bliver fortalt om bl.a. Sankt Nicolai Kirke, der stadig har en skade efter en kanonkugle, affyret under svenskekrigen.

Derefter køres mod syd til bl.a. Gloslunde, Dannemare og sommerhusområderne Hummingen og Kramnitze.

Stormflodsmuseet i Gloslunde ligger på ruten, og der bliver mulighed for at besøge museet.

Hoby fundet består af 2 romerske sølvbægre, et bronzefad og en kande. Det blev fundet i en grav, og bægrene er de fornemste af sin art, der er fundet. De er lavet i det første århundrede f. kr. af en græsk kunstner ved navn Chei-

riosphos og udsmykket med motiver fra Homers digte. Hvordan de er kommet i en lollandsk høvdings besiddelse vides ikke.

Stormfloden i 1872 var en af de voldsomste hændelser på Lolland i Nyere tid, og den guidede rute besøger også **Mindeparken for stormfloden** med den store sten, hvorpå er markeret, hvor højt vandet stod.

I **Kramnitze** ligger pumpestationen, der holder en stor del af Lolland tørt, idet det ligger så lavt, at det uden dige og lpumpe ville ligge under vand.

I Kramnitze og Hummingen ligger desuden nogle af Lollands sommerhusområder.

I Tillitze står en af Lollands velbevarede runesten. **Tillitze runestenen** står på kirkegården ved Tillitze kirke lige indenfor porten.

Endelsen i navnene på landsbyerne Tillitze og Kramnitze tyder på, at de er anlagt af sørøvere, som i sin tid holdt til på Fehmern og Rügen.

Udover sørøveri bedrev de også smugleri, og de oprettede kystnære beboelser på Sydjylland, der blev brugt til oplag og distribution af smuglergods. Disse beboelser havde oftest et navn, der endte på "Itze."

Lolland Rundt startede i 1982 som et etape-motionscykelløb, hvor deltagerne kørte kystnært hele vejen rundt om Lolland. Der var forskellige overnatningssteder, så bagagen blev pakket hver dag, og transporteret til næste overnatningssted.

Senere kom flere ruter til, der blev 2 overnatninger i Saksøbing. Der var nogle år stadig start i Nakskov, men til sidst blev også starten flyttet til Saksøbing.

I 2014 kom Eventyr-ruten for børn til.

I 2018 lancerede vi første gang den guidede rute. Se mere på side 10

Hermed er årets Lolland Rundt forbi. Vi i løbsledelsen håber, du har haft nogle gode dage på Lolland, og at vi ses i 2020

Løbsledelsen er også bestyrelse for foreningen Lolland Rundt, og består i år af:

- Bent Mortensen (formand)
- Flemming Wrist-Knudsen (Næstformand, Guidet tur, lotteri m.v.)
- Marianne Pless (kasserer)
- Britta Mortensen (sekretær)
- Jørn Erik Pedersen (skilte)
- Berit Hansen (eventyr-ruten, lotteri)
- Martin Weishaupt (rastepladser)

Generalforsamling

Husk at der er **generalforsamling** i Saksøbing Sportscenter fredag efter spisning kl. 2030.

Alle har adgang, også selv om de ikke spiser med.

**Lolland Rundt 2020:
Fra fredag den 24/7 til
Søndag den 26/7**

Får du problemer på ruten:

**kontakt Bent Mortensen på
tlf. 22 75 51 14**

**Eller cykelsmed:
54 70 25 25**

Dagli' Brugsen

**Danmarks bedste
benzinkort**

OK
HØJ KVALITET, LAV PRIS

GULDBORGSUND

**Saksøbing
Sportscenter**
Danhostel • Camping